

Завгородня Юлія Володимирівна

*к.пол.н, доцент, доцент кафедри політичних теорій
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЗАХИСТ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ КІБЕРПРОТИБОРСТВА

Сучасні суспільно-політичні процеси створюють умови для аналізу захисту прав суб'єктів політики під час протидії в кіберпросторі. Пандемія корона вірусу та повномасштабна війна в Україні трансформували велику кількість суспільних процесів в інформаційний простір, що створило умови для цифровізації політичних рішень, їх максимальної зручності та ефективності у віддаленій формі.

Політики у своїй діяльності також, все частіше почали використовувати соціальні мережі для спілкування з населенням, інформуванням про політичні події та рішення, які домоглися досягти. Тому, виникають питання у суспільстві, щодо захисту прав суб'єктів політики в кіберпросторі. Адже, в умовах ескалації кіберконфліктів межі допустимих дій не визначені, а відповідно не контрольовані. У зв'язку з цим, виникає потреба у дослідженні проблематики дотримання прав суб'єктів політики в кіберпросторі. Оскільки, навіть політична єдність в публічному політичному просторі під час повномасштабної війни може змінюватися латентними атаками ботів чи хакерським впливом на систему відомостей про персональні дані суб'єктів політики.

Проте, актуальність та нагальна потреба у створенні механізмів захисту в інформаційному просторі нагально виникає в українському суспільстві після анексії частин територій в Україні, а саме 2014 рік коли вперше активно відбувається агресія у кіберпросторі, атаки на банківську систему та серйозні економічні втрати для населення, а вірус називають в честь президента України з ціллю дестабілізувати його управління у суспільстві.

Оскільки, кіберпротидія суб'єктів політики виникає в інформаційному просторі, тому і захист повинен мати форму кібернетичної площини. Український законодавець приділяє увагу поняттю «кіберзахисту». Так, відповідно до п. 7, ст.1 Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» «кіберзахист – це сукупність організаційних, правових, інженерно-технічних заходів, а також заходів криптографічного та технічного захисту інформації, спрямованих на запобігання кіберінцидентам, виявлення та захист від кібератак, ліквідацію їх наслідків, відновлення сталості і надійності функціонування комунікаційних, технологічних систем» [2].

Відповідно, українському парламенту потрібно було майже три роки для нормативної реакції у формуванні Закону України у сфері кібербезпеки. Окрім того, у 2018 році парламентом прийнято Закон України «Про національну безпеку України» [3], який створює основу нормативного пріоритету національної безпеки, а саме у ч. 1. ст. 3 даного закону зазначено, що основним принципом державної політики у сфері національної безпеки і оборони є «захист людини і громадянина - їхніх життя і гідності, конституційних прав і свобод, безпечних умов життєдіяльності» [3].

Також, у законі наведено поняття такі як: «воєнний конфлікт», «збройний конфлікт», а також поняття «Стратегії кібербезпеки України». Усі ці аспекти формування нормативної основи демонструють нагальну потребу імплементації правових норм відповідно до потреб сьогодення у сфері захисту інтересів, як суспільства, так і окремих суб'єктів політики, які стають жертвами кібератак, що може сприяти зменшенню політичної активності, її неефективності.

У зв'язку з цим, кіберзахисту потребують такі форми протидії, як атаки щодо «порушення конфіденційності, цілісності, доступності електронних інформаційних ресурсів, що обробляються (передаються, зберігаються) в комунікаційних та/або технологічних системах, отримання несанкціонованого доступу до таких ресурсів» [2], які оприлюднюються та стосується політичних

діячів, їх родичів та близьких друзів з метою дестабілізації стану політика на політичній арені та деструкції політичних процесів в країні.

Звичайно, для політичних суб'єктів важливим завданням є вміння формувати свою систему протидії в межах принципів політико-правової взаємодії, а саме: принципів людяності, моралі та об'єктивності.

Досягти такої системи складно, бо суспільства дуже різні по економічному та культурному розвитку, а тому «прірва» суспільно-політичної взаємодії, свідомості та освіченості досить відчутна» [1, с.19].

Враховуючи усе вищезазначене, можемо дійти до узагальнення, що Україна розпочинає свій розвиток захисту прав людини та громадянина у кіберпросторі, створює правову основу, формулює стратегію щодо подальшого розвитку системи безпеки, а відповідно і захисту суспільства. Причиною формування правової системи стала нагальна потреба, викликана загрозами та небезпеками, які виникли в країні. Відносно прав суб'єктів політики, то вони не виділені та не відмежовані від загального уявлення про безпеки людини.

Проте, конфліктогенність кіберпросторової форми спілкування демонструє суспільно-політичну роль впливу на окремі органи держави та окремих суб'єктів політики.

Тому, можливо і не існує нагальної потреби у виділенні в нормативній площині захисту суб'єктів політики, однак умови конфронтації демонструють потребу у приділенні значної саме такій категорії громадян, які можуть мати або мають вплив на суспільство. Такими особами можуть бути і діючі політики, управлінці, парламентарі, або просто активні громадські діячі, які не мають політичного представництва, проте суспільство дослухається до їх думки.

Кіберпротиборство є невід'ємною складовою цифровізованого розвитку суспільства. В порівнянні з іншими країнами світу у сфері кіберзахисту Україна дійсно знаходиться у стані формування, тому не може на рівних долучитись до глобальної системи захисту кіберпростору. Однак, вдало

користується порадами та методиками, які надаються їй для стабілізаційних та оборонних заходів у кіберплощині країнами-партнерами.

Форми протиборства в кіберпросторі об'єднують країни на глобальному рівні по інтересам подальшого розвитку. Хтось використовує методику обмеження прав людей у доступі до інформації і цим наче убезпечує їх від небезпеки, а хтось формує оборону стратегію для захисту інформаційних мереж, без обмеження суспільства. Різна направленість методів взаємодії в інформаційному просторі створюють новітні уявлення про систему захисту на глобальному рівні, а відповідно і систему взаємовідносин між політичним діячами на наддержавному рівні.

Джерела:

1. Завгородня Ю. В. Політико-правові аспекти захисту прав людини під час конфліктної взаємодії в кіберпросторі. Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина : Матеріали щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (16 травня 2022 р.). Івано-Франківськ, 2022. 108 с. С.18-20.
2. Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 45, ст.403. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>
3. Закон України «Про національну безпеку України» Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 31, ст.241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>